

Adult Education Nowadays – an Open Gate between Past and Future Educația adulților – poartă deschisă între un fost și un va fi

Rodica ZIMBRU, Școala nr. 10, Suceava

Abstract

Adults' education seems to be an important problem of our society because they, the adults, represent the support of our society's development. The first chapter of this work, called "Adults' Education- General Considerations" presents the general opinion regarding the necessity of adults' education. The second one, called "The Long Way to Your Inner self" is a presentation of some possibilities to see ourselves and our relationship with the others. Chapter III, "Human Relationships", deals with human relationships and reveals different types of human characters. The fourth chapter describes the role of family in our society and it also presents an educational program which is developing in our district, called "Parents' Education" and who helps parents in their relationships with their kids. We consider that adults' education is very necessary, because they represent the most important participants to the development of our society.

Considerații generale. Argument

Educația a constituit dintotdeauna o preocupare majoră a oamenilor, pentru că ea a asigurat, de-a lungul timpului, într-un fel sau altul, perpetuarea culturii și civilizației omenești. Educația adulților, însă, devine tot mai mult o problemă a societății contemporane, reprezentând ea însăși o cale de îmbunătățire a relațiilor interumane și de valorificare a achizițiilor societății în folosul ei.

Privită din punct de vedere al obiectivelor urmărite, educația adulților își îndreaptă atenția asupra persoanelor majore, care și-au întemeiat o familie sau sunt pe cale de a o face, care au sau nu copii, care sunt, eventual, părinți unici sau nu, dintr-un motiv sau altul, precum și asupra problematicii de natură economică și socio-profesională, ridicate de perioada pe care o traversează umanitatea la acest început de secol XXI. Cea mai mare importanță o are, în educația adulților, găsirea unor metode și instrumente de lucru care să-i facă pe aceștia să înțeleagă necesitatea de a fi mereu informați, de a vedea bunele intenții ale educatorilor în folosul lor și de a găsi disponibilități de cooperare în acest sens.

Am vrea să credem că la baza comportamentului uman, dincolo de toate situațiile de natură economico-socială în care oamenii își desfășoară activitatea, stă un proces psihic reglator, care asigură orientarea energiei psihice cognitive a persoanei spre un scop, precizat sau nu. Acest proces psihic este *motivația*, definită de P.P. Neveanu ca „sistem de impulsuri, îmbolduri, pulsioni interne, energizări sau activări, stări tensionale sau mobiluri ale acțiunilor și conduitei”.

Privită ca structură, motivația a fost supusă mai multor tipuri de clasificări. Astfel, pornind de la criteriul orientării acțiunii, se disting:

- *motive pozitive*, care determină angajarea, apropierea, al căror prototip motivațional este *recompensa*.
- *motive negative*, care determină respingerea, abținerea, al căror prototip motivațional este *pedeapsa*.

O altă clasificare a motivelor este realizată privind:

- *motive extrinseci* - scop indirect, exterior acțiunii;
- *motive intrinseci* - scop direct, interior acțiunii.

O a treia diferențiere a motivelor este cea realizată între motivele de natură cognitivă și cele de natură afectivă, acestea din urmă, concretizate în nevoia de a fi în compania celorlalți, de a obține de la aceștia aprobarea și afecțiunea.

În sfârșit, o a patra clasificare a motivelor este cea realizată de Maslow (1970) în motive superioare și motive inferioare. Motivele inferioare sunt legate de valori inferioare, întâlnite și la animale, vizând supraviețuirea în special, trebuința de hrană, adăpost și cea de securitate. Trebuințele superioare sunt legate de valori superioare, care, atunci când sunt satisfăcute, fac existența mai complexă și mai fericită. Acestea sunt:

- *trebuința de afiliere*;
- *trebuința de stimă și statut*;
- *trebuința de autorealizare*,

la care, ulterior s-au adăugat:

- *trebuințe epistemice* - de a ști, înțelege, descoperi;
- *trebuințe estetice* - nevoia de a se orienta spre frumos și ordine;
- *trebuințe de concordanță* - coerență între cunoaștere, simțire, acțiune.

Am realizat această trecere în revistă a motivelor nu pentru a face un studiu de psihologie legat de motivație ca proces psihic, ci pentru a evidenția faptul că, la baza sau în spatele unui anumit tip de comportament al adulților stă / se ascunde o nevoie, o trebuință nesatisfăcută, un motiv, pe care ceilalți nu-l văd din cauză că pun mai mult accent pe efect decât pe cauză. Există în viața cotidiană o serie întreagă de exemple pornind chiar de la cele mai grave: alcoolicii, sinucigașii, ucigașii de prunci, hoții, etc. Dacă ar fi să analizăm astfel de situații, am vedea că ele au cauze care se găsesc, poate, în copilăria lor, dar și în mediul, sau mai bine zis anturajul în care se mișcă. Dar, cu siguranță, în spatele lor se ascund trebuințe nesatisfăcute, fie ele și primare, dar, cu siguranță, nu numai.

Ajungem așadar să ne întrebăm: este educația adulților o necesitate? Răspunsul se află în jurul nostru.

Lungul drum spre tine însuși

“Să fii om e obligatoriu, să supraviețuiești, nu.” (Septimiu Chelcea)

„La început a fost fapta, nu cuvântul”, afirmă Septimiu Chelcea. „Omul se definește prin ceea ce făptuiește. Personalitatea se autoconstruiește în acțiunea de transformare a energiilor naturii în energii ale culturii”.

S-a spus că interesul relevă personalitatea. S-a spus, de asemenea, că „virtuțile se pierd în interes la fel ca fluviile în mare”, iar „virtuțile noastre sunt, de cele mai multe ori niște vicii deghizate”.

Distingem așadar, în comportamentul celorlalți caracteristici ale propriului comportament. S-au făcut studii referitoare la comportamentul social, dar mai ales la comportamentul social în situații limită. Ține de o latură importantă a educației adulților dirijarea comportamentului lor spre ajutorare, sprijin reciproc, profesional.

Problema a fost pusă încă din literatura populară. Nu sunt chiar întâmplătoare comportamentele de sprijin și întraajutorare prezentate în basme. De exemplu în „Fata de fum” de Vladimir Colin, acea tânără zămislită de un brutar din fumul cuptorului de pâine, ca să rămână om avea de dovedit niște calități majore, specific umane: iubirea, întraajutorarea, spiritul de sacrificiu. Mesajul basmului este foarte grăitor: omul trebuie să fie sau om sau nimic.

Iubirea îl umanizează pe om. Tinerii încă mai cred în iubire, în marea iubire și, bineînțeles în fericire. Studiile și sondajele efectuate oferă motive de reflectare asupra relației dintre iubire și valoarea / calitatea vieții. Iar această calitate este dată și de satisfacția sau insatisfacția muncii. Problema tot mai acută a acestei perioade este șomajul și creșterea ratei divorțurilor. Eșecul căsniciei distruge visul.

Se pune astfel întrebarea: e nevoie de o educație a adulților?

Pe drumul lung și anevoios spre noi înșine pășim uneori cu teamă. Ne este oare frică să descoperim lucruri care ne-ar putea schimba părerea noastră despre noi înșine?

O modalitate de a pătrunde în propriile noastre suflete o reprezintă fereastra lui Johari. Este un fel de tabel compus din patru părți, cuprinzând:

- ce știi și eu și alții (ARENA);
- ce știi eu și alții nu (FAȚADA);
- ce știi alții și eu nu (FEREAȘTRA OARBĂ);
- ce nu știi nici eu nici alții (NECUNOSCUȚUL)

Relații interumane

Este știut faptul că orice om normal își dorește reușita și fericirea. S-a spus adesea că „înțelegerea înseamnă putere”. Înțelegerea naturii umane așa cum este ea, nu cum am vrea noi să fie, ne poate ajuta mult. Așa încât, felul cum ne înțelegem cu ceilalți, chiar dacă nu reprezintă o garanție nici pentru succes, nici pentru fericire, reprezintă în schimb actul nostru de identitate ca oameni.

Specialiștii au analizat două tipuri / tipologii extreme. Unul este tipul timid, retras, tipul preș, care utilizează ca metodă de înțelegere cu ceilalți aceea de a-i lăsa, pur și simplu, să-l calce în picioare. La cealaltă extremă se află tipul tiranic, dictatorial, a cărui metodă de înțelegere cu ceilalți este de a zdrobi orice opoziție, de a-i transforma pe ceilalți în preșuri. Există și o a treia categorie, cea de mijloc.

Ceea ce contează cel mai mult este modalitatea de a-i aborda pe ceilalți, în așa fel încât să ne aducă satisfacție personală, dar în același timp să păstreze intact atât orgoliul nostru cât și al interlocutorului.

S-a stabilit că există trei metode de abordare a oamenilor:

- a lua cu forța, amenințând, înșelând, intimidând;
- cerșetor al relațiilor interumane, implorând;
- schimb echitabil: obții ce vrei tu în schimbul a ceea ce vor alții.

Necazurile lumii pornesc de la oamenii nefericiți. Cheia reușitei este de a descoperi lumea așa cum este ea, nu cum credem noi că ar trebui să fie.

Preocupările în domeniul tipologiei umane care influențează relațiile sociale au distins diferite tipuri:

- Omul bun - corect, cu principii sociale făcute criterii proprii de conduită. Așa cum spune poetul:

*„Cei buni îndură a nădejzii soartă
Și zâmbetul li-i totdeauna torță,
Chiar de-i înșeli, ei, delicat, te iartă,
Căci știu mereu zâmbi cu-o caldă forță”.*

iar George Coșbuc afirma:

*„Soarele răsare roșu și tot roșu el apune.
Omul bun, în zile rele, e tot bun, ca-n zile bune”.*

- Omul ce-și pune cenușă-n cap - este mult prea autocriticul.
- Omul cu replică - cel care spune: „da, dar, să vedeți...”
- Omul de gumă - cel care cu „da, să trăiți” țintește departe. Trebuie descifrat de semenii. De fapt, el este omul - problemă.
- Omul snob - care nu e niciodată el însuși.
- Ipocritul - cel cu filosofie și morală „joasă”, crai cu slabii și escroc acolo unde nu-l ajunge legea.

O bună cunoaștere a tipurilor umane cu care intrăm în contact, într-un mod sau altul, face ca relațiile noastre cu aceștia să aibă un anume statut, dar poate să și influențeze comportamentul nostru și, implicit pe al lor.

„Tot ce nu e prin noi, nu va fi pentru noi”, afirma Nicolae, Bălcescu.

O altă problematică a relațiilor interumane este moralitatea prieteniei. Se spune că „mai bine să ai un singur prieten de mare preț decât mulți fără valoare”.

Relațiile noastre cu ceilalți satisfac una din trebuințele superioare, cea de afiliere. Prin formația sa de om, omul nu poate să-și justifice existența decât în mijlocul oamenilor, cu care are relații de diferite tipuri. Dincolo de trebuințele de afiliere, omul aspiră să-și câștige un statut în mijlocul semenilor, precum și respectul lor. Însă nu totdeauna calea spre un statut este aleasă cu discernământ. Vedem pretutindeni grupuri- grupuri la diferite ocazii, iar dintre toți se distinge un glas. Acela se vrea lider și alege uneori chiar și căi murdare pentru a dovedi semenilor lui aspecte de altfel evidente. Deasupra acestei trebuințe de stimă și statut, în piramida lui Maslow stă și trebuința de autorealizare. dar este știut faptul că nu putem cunoaște

succesul și fericirea fără a-i lua în calcul și pe ceilalți. Iar problemele ce țin de relațiile cu ei sunt, de fapt, probleme de personalitate. În lucrarea sa "Understanding Fear in Ourselves and Others" ("Să înțelegem frica din noi și din alții") Bonaro Overstreet afirma că întotdeauna problemele emoționale grave își au rădăcinile în relațiile noastre cu ceilalți. El susține că omul simte frică atunci când mașina îi alunecă pe gheață, dar asta nu-i schimbă personalitatea. „Singura pierdere care îi afectează sănătatea emoțională este pierderea înțelegerii dintre sine și ceilalți”.

Specialiștii interesați în arta dezvoltării relațiilor interumane oferă câteva „rețete” pentru cheia succesului și a fericirii în ceea ce privește educația adulților. Acestea pot fi sintetizate astfel:

- Să descoperim modalități de a-i aborda pe ceilalți în așa fel încât să ne aducă satisfacții personale fără ca orgoliul nostru sau al lor să fie lezat.
- Indiferent dacă ne convine sau nu, avem de-a face cu oameni. Nu putem face abstracție de ceilalți.
- Să stăpânim câteva principii de bază în relațiile cu ceilalți:
 - nu fiți unidimensionali;
 - influențarea oamenilor este o artă, nu o scamatorie;
 - învățați să transformați lupul în miel: ajutați-l pe celălalt să se placă mai mult.
- Oferiți celorlalți un motiv real de a vă ajuta.
- Încrederea naște încredere.
- Acționați ca și cum ați crede în dumneavoastră. Și ceilalți vor crede în dv. Emerson spunea: „Ai încredere în oameni și ei vor fi sinceri cu tine”.
- Atenție la lucrurile mărunte: cum mergeți, cum strângeți mâna, tonul vocii, ticurile, gesturile involuntare.
- Creați o impresie pozitivă. Ceilalți vă acceptă așa cum vă evaluați.
- Într-o relație folosiți regula celor trei A: acceptarea, aprobarea, aprecierea.
- Zâmbiți. Exersați-vă zâmbetul la oglindă. Veți căpăta acest obicei și veți simți nevoia să zâmbiți mereu. Există și o lege a lui Murphy, care spune: „Zâmbește, oricum mâine va fi mai rău.
- Nu încercați să fiți perfecți. Nimeni nu poate străluci în fiecare clipă.
- Învățați să-l ascultați pe celălalt:
 - privindu-l în ochi;
 - arătându-vă interesat de ceea ce spune;
 - punând întrebări;
 - fără a-l întrerupe, rugându-l să continue;
 - fără a schimba subiectul;
 - subliniindu-vă punctul de vedere cu cuvintele lui : „Exact cum spuneți...”
- Criticați fără să jigniți, criticați fapta, nu persoana, începeți cu partea bună. La o greșală, o singură critică. Critica nedreaptă este uneori un compliment mascat. Amintiți-vă că nimeni nu lovește un câine mort.
- Încercați să trăiți cu plăcere și entuziasm. Trăiți fiecare zi de parcă ar fi prima pe care ați văzut-o și ultima pe care o veți mai vedea.
- Uitați pentru o clipă de propriul sine devenind interesați de ceilalți. Faceți în fiecare zi ceva care să aducă un zâmbet de bucurie pe fața cuiva. „ Când ești bun cu alții, cu tine ești, de fapt, cel mai bun”.
- Nu uitați: cuvintele pline de bunătate pot fi puține și ușor de spus, dar ecoul lor este fără sfârșit.
- Nu suntem bogați prin lucrurile pe care le avem, ci prin lucrurile de care ne putem lipsi.
- Gândurile mari se adresează doar marilor gânditori. Faptele mari se adresează însă tuturor.

Se vehiculează astăzi tot mai des noțiunea de stres, pe seama căreia se pun o mulțime de tipuri de comportamente. privit ca o stare de oboseală, încordare, nervozitate, panică, presiune, depresie, surmenaj, suprasolicitare, etc., stresul duce la diferite extreme: frică, panică, insomnie, fumat, alcool sau, chiar mai rău, droguri, sinucidere. Acestea sunt în egală măsură și cauze și efecte.

Cercetătorii au realizat ceea ce se numește "Vârtejul stresului", cuprinzând în cercuri concentrice stresul: individual, interpersonal, organizațional, comunitar, național, internațional, universal, etc.

În cadrul educației adulților, pentru o mai bună cunoaștere, în județul nostru, sub patronajul Casei Corpului Didactic s-au desfășurat diferite cursuri de perfecționare, cuprinzând teme ca: "Educația pentru sănătate mentală și emoțională", "Managementul schimbării", "Motivație și învățare" și altele în cadrul cărora, cu ajutorul diferitelor metode activ- participative s-a reușit o redirecționare a anumitor stări / situații mai ales spre o mai bună autocunoaștere.

Atunci când te cunoști suficient de bine te accepți așa cum ești și urmezi cu multă ușurință sfatul: „Dacă nu poți fi un pin în vârful dealului, fii un tuft în vale! Fii cel mai bun tuft de la poalele dealului. Dacă nu poți fi un tuft, fii un fir de iarbă, și un drum va fi fericit. Dacă nu poți fi drum, fii atunci o potecă. Dacă nu poți fi soare, fii o steluță... Fii cel mai bun în ceea ce ești!”

Educația familiei. educația părinților

Pornind de la educația adulților, am începe discutarea acestei teme cu problematica femeii, nu dintr-o pornire feministă, ci datorită faptului că femeia a fost considerată dintotdeauna o importantă verigă a umanității. Desconsiderată în unele perioade ale istoriei și încă în unele zone geografice, preamărită în altele, femeia a rămas, dincolo de păcatul strămoșesc, purtătoarea de biruință în lupta pentru perpetuarea speciei umane.

Femeia întregă, completă, cu personalitate bine conturată, capabilă de o viață personală și socială sănătoasă, iată un ideal contemporan cât se poate de bine conturat. Realizarea acestui ideal este posibilă printr-o campanie asiduă de a găsi soluții acceptabile pentru toate temperamentele, vârstele, categoriile sociale. Satisfacerea dorințelor / trebuințelor de afirmare socială, contactul permanent și comunicarea cu semenii, alegerea partenerului potrivit, instruirea continuă pentru asigurarea realizărilor profesionale sunt numai câteva „rețete” pentru femeie, de a-și păstra rolul cuvenit în societate.

Desigur, nu dorim o teorie feminisă, bărbații au rolul și locul lor în societate, fără ca ei să pună umărul la roata istoriei femeia n-ar fi nimic. Ei au, de asemenea, nevoie de sprijinul societății în asigurarea realizărilor socio-profesionale specifice menirii lor.

Educația adulților a fost consemnată încă din cele mai vechi timpuri. Epopeea sumero-akkadiană a lui Ghilgameș prezintă umanizarea unui adult crescut în sălbăcie, Enkidu, evidențiindu-se rolul femeii în educarea pornirilor lui sălbatice (evident, trecând peste faptul că ea era curtezană).

Am pornit pe acest drum de la rolul femeii ca să ajungem, de fapt, la rolul mamei. Aceasta deoarece s-a spus că o bună parte din cele învățate inconștient în prima copilărie, mai ales, sunt rodul simțirii, gândirii și educației materne. „*Dumnezeu nu putea fi peste tot, de aceea a creat mama*” Se spune că personalitatea copilului este condiționată și mult influențată de personalitatea mamei.

În 1949, R. K. Merton afirma: „*Familia este cea mai importantă sursă de transmisie a normelor culturale din generație în generație*”. Valorile educației depind, în mare măsură de categoriile socio-profesionale ale părinților.

În lucrarea sa „Sociologia educației familiale”, Elisabeta Stănciulescu consemnează faptul că mamele din categoriile sociale inferioare optează, în general pentru valori educative atipice categoriilor cărora le aparțin: împlinesc prin copii aspirațiile lor întrerupte sau nerealizate. În familiile din clasele populare s-a încetățenit „ordinea populară domestică”, însemnând respectul și imaginea publică dorită ridicată la rangul de principiu moral încă din satul lui Creangă: „*Decât sărac în oraș, mai bine-n satul tău fruntaș*”.

În traiectoria școlară și profesională a părinților se disting trei tipuri atitudinale:

- cei care ezită între nostalgia unui trecut puternic și decepția prezentului - populația muncitorească urbană;
- cei încrezători în valorile școlare- mediul rural;
- generația de mijloc, nesigură, oscilantă;

Cercetătorii portughezi disting patru tipuri de reprezentare a evaluării părinților de către copii. Acestea sunt bazate pe:

- 1) înțelegere și sprijin parental- adolescentul știe că poate conta pe sprijinul părinților;
- 2) autoritarism parental- adolescentul / copilul e supus, controlat excesiv, se simte vinovat că nu e la înălțimea

cerințelor;

- 3) respingere parentală - au impresia că sunt o sursă de griji pentru părinții lor;
- 4) injustiție parentală - ei cred că părinții îl preferă pe unul sau pe altul dintre frați.

Evaluarea negativă a mamei este mai rară decât a tatălui. Mama este considerată instrumentul prin care Dumnezeu trasează destinul copilului, în vreme ce tatăl este considerat agent al educației. În familiile monoparentale apar adesea dificultăți de exercitare a rolului educativ.

Raportul familie - școală este unul de control, ajutor și suport, familia având simultan rol de client, garant, grup de presiune și partener al activității școlare. Școala a devenit o componentă a vieții de familie, iar copilul un actor al propriei educații.

Educația adulților este în măsură să redirecționeze mentalitatea oamenilor într-o lume de tranziție, mereu grăbită, etern stresată și nemulțumită.

La nivelul județului nostru precum și în alte câteva județe din țară s-a lansat și este în plin proces de desfășurare programul de educație a părinților intitulat „Educați așa!”, în care, cu ajutorul unor metode plăcute, activ-participative, cu mijloace moderne și atractive, părinții sunt stimulați să-și reconsidere atitudinea față de copiii lor, să se aplece cu mai multă înțelegere asupra nevoilor lor. Întâlnirile cu părinții se desfășoară într-o atmosferă de colaborare, pe durata a cinci săptămâni consecutive, fiecare din cele cinci ședințe are o tematică diferită, părinții fiind ajutați în discuții și luarea de poziții și de o casetă video, cuprinzând situații de comportament al copiilor și reacții ale părinților în diverse astfel de situații. De altfel am realizat o casetă video cu o astfel de întâlnire a părinților și ea poate proba aceste afirmații. Considerăm că e un punct de plecare în stabilirea unor relații foarte strânse a părinților cu școala, fiind cu totul altceva decât eternele ședințe cu părinții, în care doar profesorul vorbește și, de regulă critică. În aceste întâlniri, părinții ajung să găsească soluții ei înșiși, doar verbalizând și conștientizând o anumită problemă, sau, mai mult, pot anticipa anumite comportamente.

În concluzie, considerăm că educația adulților reprezintă o cale de a asigura celor interesați posibilitatea de a-și revizui poziția în fața unor situații deosebite, în așa fel încât să poată afirma că și-au împlinit cu multă responsabilitate menirea ce le-a fost încredințată când au pășit în această lume, aceea de a deveni OM.

Bibliografie

- Arachelian, Vartan - Cum învățăm să trăim, Ed. Politehnică, București, 1977
Chelcea, Septimiu - Lungul drum spre tine însuși, Ed. Militară, București, 1988
Coruș, Pavel - Leacuri de suflet pentru fete și femei, Ed. Candy, Iași, 2000
Drâmba, Ovidiu - Istoria culturii și civilizației, vol. I; II; III., Ed. Saeculum, București, 2000
Giblin Les - Arta dezvoltării relațiilor interumane, Ed. Curtea Veche, București 2000